

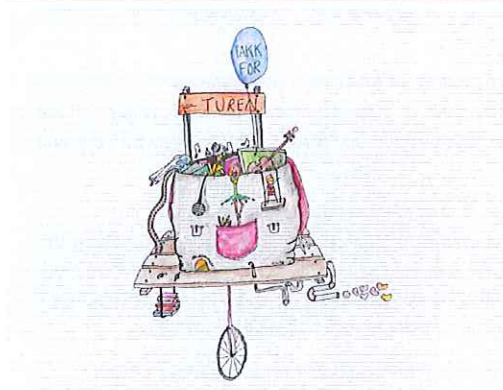

KULTURRÅDET
Arts Council
Norway

Den kulturelle skolesekken

DEBATT

ALDRI MER KUNST?

Illustrasjon: eat your
carrots

Av Vilde Kamfjord, programansvarlig DKS Oppland
Publisert 15.04.2014 | Sist endret 13.08.2014

Del

Elevene ber om at kunsten de møter gjennom Den kulturelle skolesekken utfordrer, involverer og presser dem. Dét krever mye mer enn en vellykket forestilling.

Det var ingen som skrev rapport da jeg som utrolig moden, dog sent utviklet, smugroykende og irritert ungdom, ble slept rundt etter håret på alle slags kulturelle opplevelser gjennom hele 80- og 90-tallet. Som iført strekkbukser, billig dunjakke og cello på ryggen ble sendt avgårde på kurs for å samspille med andre ungdommer og profesjonelle musikere. Og på kulturskolen. Hver uke. Et selverklært offer for bedrevitende foreldre som argumenterte for at disse kunst- og kulturopplevelsene bidro til at jeg ville vokse opp som en trygg betrakter, en kritisk tenker med evne til refleksjon – basert på egen kunnskap. Yeah, right.

Ferdig vaksinert mot kunst og kultur reiste jeg, nesten voksen, nesten ferdig utviklet og svært selvstendig ut i verden; endelig fri. Aldri mer kunst!

I juni 2013 la Uni Rokkan-senteret og Høgskolen i Bergen frem resultatet av 3 års forskning på Den kulturelle skolesekken, som blant annet etterlyste elevenes syn på ordningen. Høsten 2013 besøkte sekretariatet for Den kulturelle skolesekken en kvalitativ rapport. Oppdraget ble gitt til Creativity, Culture, and Education (CCE), en britisk veldedig organisasjon som arbeider internasjonalt med koblingen mellom kreativitet og læring hos unge mennesker, i og utenfor utdanningsinstitusjoner. De har samarbeidet med flere kommuner og fylkeskommuner og kjenner Den kulturelle skolesekken godt. De har drevet aksjonsbasert forskning og utvikling internasjonalt i en årrekke, og har spisskompetanse på elevers opplevelser av møter med kunst og kultur i skolehverdagen. Rapporten fra CCE ble offentliggjort 3. april.

Etter 13 år med DKS foreligger altså for første gang en rapport som løfter elevenes – publikums – syn på tilbudet frem i lyset, samt deres opplevelser av ufrivillige møter med kunst og kultur i skoletiden.

Vilde Kamfjord er programansvarlig for Den kulturelle skolesekken i Oppland.

Innholdet i Skolesekken skal holde høy kunstnerisk kvalitet, det er et av hovedkriteriene for ordningen. Men er den *kunstneriske* kvaliteten tilstrekkelig når vi diskuterer kvalitet i Den kulturelle skolesekken? Rapporten fra CCE peker på flere faktorer som mer enn antyder at det ikke er det. En av dem er lærerens holdninger.

Holdninger går i arv. Når lærerens holdning til Den kulturelle skolesekken er positiv, påvirkes eleven i samme retning, og utbyttet av møtet med kunsten heves betraktelig, også faglig. I tillegg ser det ut til at elevenes relasjon til læreren styrkes når læreren deltar og opplever kunstmøtene sammen med elevene.

Et annet element i det referansegruppa utviser som en nokså avansert forståelse av kvalitet, er det som i rapporten kalles prosess-kvalitet. Konteksten. Rommene. Rammene. Formidlingen.

Det er vanskelig å engasjere seg i en forestilling fremført av et ensemble du ikke vet noe om, i en iskald gymsal klokka 08.35 sammen med hele skolen. Inkludert hun som slo opp med deg i går. Hun

sitter ved ribbeveggen og hvisker i øret på venninna si, du ser det fordi mobilen lyser opp ansiktene deres. Like lite som du greier å holde fokus på det som skjer på scenen, har utøverne glede av å fremføre for deg og de andre som ser en annen vei, med eller uten blått lysskjær over fjeset. En gjensidig lidelse for utøver og betrakter; kunstner og elev. Læreren, han som fikk vite om forestillingen fem over åtte og ikke rakk å lese seg opp på hva dette egentlig var, fikk i alle fall telt elevene og fort fravær. Med et litt stivt smil takker han utøverne for en interessant forestilling; utøverne som på vei til bilen snakker opprørt om skolens mangel på blendingsgardiner. Og med det går kunsten og skolen hvert til sitt. Igjen.

Sånn kan kunstmøter i regi av Den kulturelle skolesekken se ut. Kvaliteten på innholdet er det muligens få som betviler, men er det likevel dette vi mener med kvalitet?

Det er ingen tvil om at skolen som arena, og det med blendingen, er en utfordring for enkelte utøvere, men det er ikke like sikkert at det er et problem for å nå Skolesekkens mål. Er det ferdige produktet, altså forestillingen i gymsalen, elevenes viktigste møte på veien til å utvikle kjennskap til scenekunst som kunstform? Eller kan prosessen yte noe tilsvarende?

Ei jente forteller at hennes beste møte med Skolesekken var å oppleve en prøve på et profesjonelt teater. Antagelig kjenner hun scenekunst som uttrykk vel så godt etter dette som etter en «episode» i gymsalen. Sannsynligvis vil hun på eget initiativ oppsøke teateret igjen, og finne glede i selv å forstå hva som skjer på scenen. Hun velger på bakgrunn av egen erfaring.

Når det gjelder litteraturformidling i Skolesekken kan det se ut til at det på et tidspunkt har oppstått en begrepsforvirring, der man forveksler ordet «litteratur» med «forfatter». Forfatterformidling er ikke skolesekken sitt oppdrag. Det er mange forfattere som hverken kan eller skal turnere med Skolesekken, og det kan være flere grunner til det. De kan bo i utlandet, de kan være døde for hundre år siden, de kan være døde for to år siden, ikke ville, ikke kunne og ikke *kunne*. Det kan ikke settes likhetstegn mellom en fabelaktig forfatter og en fabelaktig formidler

Et av verkstedene som referansegruppa var med på, ble holdt av en litteraturkritiker (Guri Fjeldberg). Når ungdommene i etterkant uttalte at de ble inspirert til å lese bøker, at de likte at hun viste interesse for, og respekterte, deres meninger og at de brått tenkte på bøker på en helt ny måte, er det fristende å bruke ord som økt leseglede og læringsutbytte. Å lære å lese kritisk, lære at det er ok å ikke like, og at det er verdifullt å kunne argumentere for *hvorfor* man ikke liker, kan se ut til å være en vel så god måte å formidle litteratur på.

Signalet i rapporten er tydelig. Elevene *vil* ha møter med kunst og kultur. De *vil* utfordres. De *vil* presses ut av komfortsonen. De *vil* tas på alvor. Og de *vil lære* noe. De etterspør læringsutbytte og koblinger til skolens læreplan. Disse koblingene er der. Spørsmålet er hvem som best kan ta ansvar for å synliggjøre dem.

Den kulturelle skolesekken ble etablert som et samarbeidsprosjekt mellom kultur- og skolesektor. Det kan dog se ut til at det foreligger en del uavklarte forventninger som gjør at ingen av dem får utnyttet sitt fulle potensiale som part i dette samarbeidet. Enkelte representanter for kultursektoren reagerer dersom noen vil diskutere nytteverdien av kunst, og blir helt krøllete av «det pedagogiske perspektivet». Like krøllete som en del representanter fra skolesektoren blir av hele Skolesekken.

Ordningen oppleves muligens som bemerkelsesverdig lite diskutert, sett fra utsiden. Fra innsiden kan det derimot meldes om ordskifte, en lite utadvendt debatt, der kunsten ofte står i sentrum. Det er på tide å flytte fokus fra kunsten til kunstuttrykket. Eller kanskje hele veien fra kunsten til eleven?

For det er elevene Skolesekken er til for. Den skal sørge for at elevene gis mulighet til å gjøre seg kjent med, og utvikle forståelse for kunst- og kulturuttrykk av alle slag. At de får utvikle seg til kompetente, trygge betraktere og kritiske tenkere med evne til refleksjon, basert på egen kunnskap.

Det der med å bli voksen, det med å fri meg fra kunsten, endte ikke helt som jeg hadde tenkt. Vel var det en periode med mye Nugatti, fravær av leggetid og lite annet, men så var de der igjen, kunstmotene, og de ble værende. Jeg velger og velger bort, basert på kunnskap og erfaring. Jeg tor å ikke forstå, jeg tor å ikke like og jeg tor å mene. Jeg tor til og med endre mening, og det er nesten det gjeveste. Jeg anerkjenner meg selv som betrakter og jeg opplever at jeg er utstyrt med verktøy til å ta stilling til både intetsigende og konfronterende kunst.

Når jeg ser tilbake skjønner jeg at det ikke bare handlet om kunstmotene i seg selv. Rammene var vel så viktige. Jeg hadde positive, forberedte og interesserte følgepersoner, som satte motene i relevant sammenheng. I tillegg hadde jeg tilgang på et rom for refleksjon i etterkant. Visst var det ulivillig, men jeg var ivaretatt.

Kunstmotene gjennom Skolesekken er også ufrivillige, men ivaretagelsen er for tilfeldig. Avstanden mellom kunst og skole er stor, noe som i følge referansegruppa bidrar til å gjøre kunsten lite relevant. Vi trenger en kulturell skolesekk som sørger for at elevene selv opplever at kunstmotene angår dem. Det motsatte er vaksinasjon.

Innlegget stod på trykk i Morgenbladet 11. april 2014.